

Kérdések a költségvetési alku után: mi történt? hogyan tovább?

Szemlér Tamás

Az Európai Tanács (ET) 2005. december 15–16-i brüsszeli ülésén bekövetkezett az, amire alig két héttel ezelőtt még valószínűleg nagyon kevesen számítottak: az ET megállapodott az EU 2007–2013 közötti pénzügyi perspektívájának keretszámairól. A megállapodás tényét minden résztvevő komoly sikerként értékelte, s mindenkinek van mit „felmutatnia” akkor is, ha a részletekről esik szó.

Miért volt ez az eredmény váratlan, s ha nem várták, miért is született meg végül a megállapodás? Az első kérdésre a válasz az, hogy a brit elnökség nem egész egy hónappal féléves mandátumának lejártja előtt, december 5-én hozta nyilvánosságra első költségvetési javaslatát. Az akkori számok (amelyek pedig valamivel barátságosabbak voltak az azt megelőző héten a sajtó részére gondosan kiszivárogtatott információknál) igen kemény elutasításra találtak több ország részéről, de már akkor sejthető volt – ma pedig már biztosan tudható –, hogy ez a brit taktika fontos részét képezte.

A december 14-én nyilvánosságra hozott második javaslat összességében alig tért el a kilenc nappal korábbitól (valamivel több mint 2 milliárd euróval meghaladva azt), ugyanakkor számos olyan elemet – egyedi kivételes bánásmódot, a felhasználási szabályok könnyítését – tartalmazott, amely jelezte: London arra játszik, hogy a tagországok egyenként való meggyőzésével érjen el eredményt. Az ET-t közvetlenül megelőző nyilatkozatok egy része elfogadhatatlannak minősítette a javaslatot, ugyanakkor e nyilatkozatok immár nem zárták ki, hogy a javaslatról továbblépve el lehessen jutni a megegyezésig.

Az alig másfél hetes előzmények alapján (no meg a költségvetési alkudozások íratlan szabályai szerint is) sejthető volt, hogy a briteknek vannak még „tartalékaik”. A kérdés csak az volt, hogy ezek mekkorák, illetve, hogy ezeket a tartalékokat fel kell-e majd használniuk a megegyezés érdekében. Néhány ország határozott és következetes érdekképviselője – itt mások mellett nagyon fontos kiemelni a maximális eredményre törekvő, és végül sikert arató magyar (és lengyel) tárgyalási stratégiát – végül is azt eredményezte, hogy ezek a tartalékok – mintegy 13 milliárd euró nagyságban – bevetésre kerültek. A brit tartalékok „aktiválásában” és a megegyezés kialakításában kulcsszerepet játszott *Angela Merkel* német kancellár javaslata, amely mellett a siker érdekében több, a tárgyalásokon kulcsszerepet játszó delegáció (köztük Franciaországi) is felsorakozott.

A megállapodás részletes értékelése még igen sokáig eltarthat (arról nem is beszélve, hogy a hivatalos formába való átültetés intézményi feladatai is hónapokba telnek: a 2000–2006-os kerettervről szóló berlini megállapodás után az intézményi „formaságok” rendezése még másfél évet vett igénybe). Néhány dolog azonban már most megállapítható, mind az EU egésze, mind pedig Magyarország szempontjából.

Először is, miközben a megállapodás ténye az EU válságokkal terhelt helyzetében feltétlenül üdvözlendő, azt is fontos látni, hogy a 2007–2013-as pénzügyi perspektíva nem jelent lényegi előrelépést a közös költségvetés problémáinak megoldása terén. Tény, hogy sikerült hozzájárulni a brit kedvezményhez (London hét év alatt mintegy 10,5 milliárd eurót „veszít” kedvezményéből – az idézőjelet az indokolja, hogy a veszteség nem a jelenlegi helyzethez, hanem a

jelenlegi szabályoknak a 2007–2013-as időszakra történő automatikus kivetítéséhez képest következik be; többek között ezért is lehetett ez az engedmény felvállalható *Tony Blair* számára). A közös agrárpolitika reformjára nem kerül sor a 2013-ig terjedő időszakban, igaz, a későbbi felülvizsgálatról már 2008–2009-ben el lehet kezdeni gondolkodni. E téren némi szkepticizmusra adhat okot az a tény, hogy reformötletekben, sőt, részletesen kidolgozott szakértői háttéranyagokban évek (lassan évtizedek) óta nincs hiány e téren, hatékony reformokban viszont ennek ellenére van.

Átfogó reformok híján a megoldás az 1999-ből már jól ismert, ám igazán csak most tökélyre fejlesztett „toldozás-foldozás” maradt. A brit elnökség munkáját dicséri, hogy a különböző engedmények széles skáláján játszva (korántsem csak a plusz transzferek nagyságáról, hanem speciális felhasználási szabályokról, vagy éppen a forrásokhoz való hozzájárulás kivételes szabályairól is szól a megállapodás számos pontja, illetve alpontja) sikerült egyezségekre jutni. Ugyanakkor az egyezés a már korábban sem éppen egyszerű rendszert immár teljességgel átláthatatlan, kivételektől és átmeneti rendelkezésektől hemzsegő dzsungellé tette.

A második dolog, amit meg kell említeni, az a költségvetési keret nagysága. Ádáz viták nyomán sikerült eljutni e tekintetben éves szinten az EU össz-GNI-jának (bruttó nemzeti jövedelem) 1,03%-áról 1,045%-ára. A megegyezés üdvözlendő, de vajon mennyire tükrözi Európa valódi nagy kérdéseit ez a küzdelem? A válasz nyilvánvaló: nem arról volt szó, hogy Európának milyen költségvetésre lenne szüksége (még ha az ET után szinte minden résztvevő elégedettségét fejezte is ki), hanem arról, hogy Európa vezetői miben voltak képesek megállapodni. Még egyszer hangsúlyozandó, hogy a megállapodás ténye pozitív dolog, de az, hogy a vita összességében kis tétek (az EU gazdasági teljesítményének egy-két tízezreléke) körül zajlott, semmiképpen nem a kontinens vezetőinek jövőorientált, stratégiai gondolkodásának bizonyítéka.

Harmadszor, a fenti komoly kritikák ellenére fontos leszögezni, hogy a megállapodás Magyarország számára igen komoly sikerként értékelendő. A magyar tárgyalási stratégia nagyon jelentős eredményeket ért el; ezek az eredmények mind a források összegében, mind pedig a jelenleginél jóval

kedvezőbb felhasználási szabályokban megnyilvánulnak. Az összeget – és hangsúlyozottan csak a támogatási keret részeként megjelenő összeget – tekintve természetesen elvben lehet vitatkozni arról, hogy a korábbi javaslatok (az Európai Bizottságtól, az Európai Parlamenttől, illetve a luxemburgi elnökségtől) kedvezőbbek lettek volna. E javaslatok legfontosabb közös eleme azonban éppen az, hogy egyikükről sem sikerült megállapodni. Az, hogy a nagyon szűknek tűnő mozgástérből sikerült a maximumot (sőt, talán az eredetileg maximumnak elképzelt szint feletti eredményt) kihozni, nagyon komoly eredmény, s a hatékony tárgyalási stratégiával kivívott tekintély az integráció más területein is jól jöhet Magyarország számára.

Végezetül, az eredmények értékelését követően tovább kell lépni az aktuális teendők irányába. A magyar gazdaság szempontjából kulcsfontosságú, hogy a 2007–2013-as időszakban megnyíló 22,6 milliárd eurós fejlesztési keretet minél nagyobb mértékben és minél hatékonyabban használja fel az ország. Ehhez olyan fejlesztési tervre (a dokumentum hivatalos nevén, Nemzeti Stratégiai Referenciakeretre) van szükség, amely világos – és közmegegyezésen alapuló – célok mentén biztosítja Magyarország gyors ütemű gazdasági fejlődését, s folyamatos közeledését az EU gazdagabb tagországainak színvonalához.

A továbblépés másik fontos (bár látszatra kevésbé sürgető) dimenziója az, hogy már most kezdjünk el gondolkozni az uniós költségvetés hosszú távú jövőjéről. Elemi érdekünk, hogy ennek a jövőnek a tervezésében kezdettől fogva aktívan részt vegyünk; ha nem így teszünk, akkor nem marad más, mint mások ötleteinek kommentálása. Kifejezetten üdvözlendő lenne, ha az ET-n mutatott aktív magyar fellépés folytatásaként a magyar kormány – a kérdés hazai szakértőinek támogatásával – kezdeményezőként lépne fel a közös költségvetés hosszú távú reformja ügyében.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldalról